

Sygn. akt **IX GC 406/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IX Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Krzymkowska

Protokolant: p.o. stażysty Jolanta Pruchniewicz

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2014 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa: **Gminy K.**

przeciwko: **(...) sp. z o.o. w P.**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego **(...) sp. z o.o. w P.** na rzecz powódki: **Gminy K.** kwotę: **350.216,97 zł** (trzysta pięćdziesiąt tysięcy dwieście szesnaście złotych 97/100) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8.04.2014 roku;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. kosztami postępowania obciąża pozwanego i z tego tytułu zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę: 24.728,00 zł;

SSO K. Krzymkowska

IX GC 406/14

UZASADNIENIE

Powódka Gmina K. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) sp. z o.o. w P. na swoją rzecz kwoty: 350.216,97 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty: 150.000 zł od dnia 23.06.2008 roku oraz od kwoty 200.216,97 zł od dnia 30.09.2008 roku i kosztami postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego. Zdaniem strony powodowej pozwana stała się bezpodstawnie wzbogacona kosztem powódki o dochodzoną pozwem kwotę na skutek tego, że powódka zrealizowała w dniach 23.06.2008 roku i 30.09.2008 roku przelewy na rachunek Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań Nowe Miasto i Wilda w P. J. S. do sprawy VI Km 1560/06, w której pozwana była dłużniczką, a następnie kwoty tych przelewów zaspokoili wierzycieli pozwanej oraz koszty egzekucyjne. Powódka zrealizowała te płatności po otrzymaniu od komornika zajęcia wierzytelności, wykonując płatności w przekonaniu, że wierzytelności te należne są pozwanej oraz aby uniknąć przymusu. Okazało się jednak, że w chwili zajęcia wierzytelności te przysługiwały już innemu podmiotowi niż pozwana, na rzecz którego to podmiotu powódka musiała również spełnić świadczenie, wobec czego pozwana stała się bezpodstawnie wzbogacona kosztem powódki.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 28.02.2014 roku sąd uwzględnił w całości roszczenie powódki.

Pozwana (...) sp. z o.o. w P., w sprzecznie od nakazu zapłaty, wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego. Pozwana zaprzeczyła, aby otrzymała od powódki świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 kc oraz aby została w jakiś sposób bezpodstawnie wzbogacona kosztem powódki. Podniosła, że powódka działała w złej wierze dokonując na

rzecz komornika przelewów, gdyż miała wiedzę na temat cesji wierzytelności dokonanej na długo przez zajęciem. Pozwana podniosła, że powódka dokonując przelewów wiedziała, że nie jest zobowiązana świadczyć na rzecz organu egzekucyjnego. Zaprzeczyła jakoby środki przelane przez powódkę (co najmniej w kwocie 200.216,97 zł) zostały zużyte przez komornika na pokrycie jakichkolwiek zobowiązań pozwanej. Nadto pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia. Pozwana również nie zgadzała się z terminem naliczania odsetek ustawowych od dochodzonego roszczenia.

Sąd ustalił co następuje:

W dniu 21 maja 2008 roku strony zawarły umowę odpłatnego przekazania sieci kanalizacyjnych, na podstawie której, na wniosek pozwanej, w trybie art. 31 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, powódka przejęła od pozwanej opisane w umowie kanalizacje sanitarne położone w K. oraz w B.. Z umowy wynika, że pozwana wybudowała te kanalizacje z własnych środków. Wysokość zapłaty za przejmowane sieci została określona na kwotę: 543.245,82 zł, jednakże z § 3 i 4 umowy wynikały należności przysługujące powódce od pozwanej, które podlegały kompensacie, wobec czego w § 6 strony ustaliły ostateczną wysokość zapłaty na kwotę: 500.245,82 zł, której płatność rozłożyły na 3 raty: pierwsza w kwocie 150.000 zł miała zostać zapłacona najpóźniej do 15 czerwca 2008 roku, druga w kwocie 200.216,97 zł – płatna do końca września 2008 roku oraz trzecia w kwocie 150.000 zł – płatna do końca września 2009 roku.

Okoliczność bezsporna, treść umowy k. 11-12

W dniu 22.04.2008 roku pozwana zawarła z Przedsiębiorstwem Handlu (...) sp. z o.o. umowę przelewu przyszłej wierzytelności jaka miała powstać na skutek przeniesienia przez pozwaną na powódkę własności wybudowanych sieci kanalizacji sanitarnych. Umowa ta stanowiła zabezpieczenie roszczeń Przedsiębiorstwa Handlu (...) sp. z o.o. przysługujących mu od pozwanej.

Okoliczność bezsporna, treść umowy k. 78-80

Pismem z dnia 21.05.2008 roku, które wpłynęło do powódki dnia 21.05.2008 roku, powódka została zawiadomiona przez pozwaną oraz przez nabywcę wierzytelności, że w dniu 22.04.2008 roku doszło do zawarcia umowy przelewu wszystkich wierzytelności jakie będą przysługiwały pozwanej od powódki za przekazanie odpłatne sieci kanalizacyjnych w B. i w K.. W związku z tym zawiadomiono powódkę, że zapłata wszystkich należności wynikających z tej umowy nastąpić ma na wskazany rachunek bankowy nabywcy wierzytelności, tj. Przedsiębiorstwa Handlu (...) sp. z o.o.

Okoliczność bezsporna, treść pisma k. 13

Przeciwko pozwanej jako dłużniczce toczyło się w czasie, gdy zawierane były umowy, wiele postępowań egzekucyjnych. Jedne z pierwszych były wszczęte jeszcze w 2003 roku. Postępowania te prowadził Komornik Sądowy rewiru VI przy Sądzie Rejonowym w Poznaniu (po zmianach organizacyjnych Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Poznań Stare Miasto w P. J. S.). W sprawach tych (np. Km 4176/03, VI Km 1950/06), powódka w dniu 9 czerwca 2008 roku otrzymała zajęcie wierzytelności wynikających z zawartej z pozwaną umowy przejęcia sieci kanalizacji. Z uwagi na to, że wcześniej już powódka otrzymała zawiadomienie o przelewie wierzytelności na rzecz osoby trzeciej, powódka miała wątpliwości komu przekazać pierwszą ratę należności, która stała się wymagalna z dniem 15.06.2008 roku. Zawiadomiła o tym komornika pismem z dnia 16.06.2008 roku. Komornik nie udzielił powódce żadnej odpowiedzi, ani nie zwolnił zajętej wierzytelności spod egzekucji. Powódka w dniu 3.07.2008 roku otrzymała od pełnomocnika jednego z wierzycieli pozwanej pismo, w którym wierzyciel domaga się przekazania wierzytelności o komornika wskazując, że w innym wypadku podjęcie działania zmierzające do uznania czynności za bezskuteczną w trybie art. 527 kc.

Pismem z dnia 19.06.2008 roku, które wpłynęło do powódki dnia 20.06.2008 roku, nabywca wierzytelności domagał się przekazania wymagalnej kwoty na swoją rzecz wskazując na nieskuteczność zajęć tej wierzytelności wykonanych

przez komornika oraz uprzedzając o zamiarze skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego w razie odmowy zapłaty.

Pozwana, ani nabywca wierzytelności, tj. Przedsiębiorstwo Handlu (...) sp. z o.o., nie zaskarżyli żadnej z czynności egzekucyjnych (w szczególności zajęcia przedmiotowej wierzytelności), nie domagali się od komornika lub od wierzycieli pozwanej zwolnienia tej wierzytelności spod egzekucji. Nie zostało wytoczone również przez nabywcę wierzytelności powództwo trybie art. 841 kpc., pomimo jego wiedzy o zajęciu wierzytelności i płatnościach dokonanych przez powódkę do komornika (już w dniu 4.08.2008 roku , czyli przed sporządzeniem planów podziału przez komornika, został sporządzony pozew Przedsiębiorstwa Handlu (...) sp. z o.o. w sprawie o zapłatę przeciwko powodowej gminie zawierający opis sytuacji z postępowania egzekucyjnego).

Okoliczności niesporne, Pismo do komornika (treść k.14), pismo wierzyciela (treść k. 15), pismo nabywcy wierzytelności (treść k. 16), dokumenty w aktach egzekucyjnych oraz pozew w sprawie XII C 1099/09..

W dniu 23.06.2008 roku powódka dokonała realizacji przelewu kwoty 150.000 zł na rachunek Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań Stare Miasto w Poznaniu J. S. tytułem realizacji zajęcia wierzytelności w sprawach egzekucyjnych dotyczącej pozwanej jako dłużniczki. Kolejnego przelewu powódka dokonała w dniu 30.09.2008 roku w kwocie 200.216,97 zł z ten sam sposób i z tego samego tytułu.

Przed wykonaniem przelewów powódka uzyskała opinię radcy prawnego z dnia 20.06.2008 roku.

Okoliczności bezsporne, potwierdzenia przelewów (treść k. 17,18), pismo do komornika (k. 74), opinia prawna (k. 75)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2011 roku w sprawie XII C 1099/09 wszczętej na podstawie pozwu z dnia 4.08.2008 roku, Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od Gminy K. (powódki) na rzecz Przedsiębiorstwa Handlu (...) o (...) sp. z o.o. w P. kwotę 150.000 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania jako spełnienie świadczenia do rąk nabywcy wierzytelności wynikającej z umowy z dnia 21.05.2008 roku zawartej pomiędzy powódką a pozwaną o przekazanie sieci kanalizacyjnych ustalając między innymi, że cesja wierzytelności z dnia 22.08.2008 roku była ważna, a spełnienie świadczenia przez powódkę do rąk komornika sądowego w wyniku zajęcia wierzytelności pozwanego, nie było skutecznym zaspokojeniem wierzyciela, tj. nabywcy tej wierzytelności.

Okoliczność niesporna, treść wyroku z uzasadnieniem k. 53-69 oraz w aktach XII C 1099/09 Sądu Okręgowego w Poznaniu

W kolejnym procesie z powództwa nabywcy wierzytelności przeciwko powódce o zapłatę dalszej części należności z przedmiotowej umowy, przed Sądem Okręgowym w Poznaniu w sprawie IX GC 788/12, doszło w dniu 25.01.2013 roku do zawarcia ugody, na podstawie której powódka zobowiązała się zapłacić na rzecz nabywcy wierzytelności, tj. Przedsiębiorstwa Handlu (...) sp. z o.o. w P. kwotę 350.216,97 zł wraz ze wskazanymi odsetkami i częścią kosztów postępowania. Postępowanie zostało prawomocnie umorzone postanowieniem z dnia 25.01.2013 roku.

Okoliczność niesporna, treść ugody k. 76 i postanowienia o umorzeniu k. 77 oraz w aktach IX GC 788/12 Sądu Okręgowego w Poznaniu

Środki pieniężne wpłacone przez powódkę na rachunek komornika w sprawach, gdzie dłużnikiem była pozwana, zostały zaksięgowane do sprawy Km 269/08. Kwoty te zostały przez komornika przekazane do depozytu sądowego, do czasu uprawomocnienia się sporządzonych na ich podstawie planów podziału. Pierwsza kwota została podzielona planem podziału z dnia 3.09.2008 roku, doręczonym pozwanej jako dłużnikowi w dniu 16.09.2008 roku. Druga kwota została podzielona planem podziału z dnia 9.10.2008 roku, który został pozostawiony w aktach ze skutkiem doręczenia na 20.10.2014 roku. Plany podziału nie zostały zaskarżone, więc kwoty uzyskanie od powódki zostały rozdysponowane przez komornika zgodnie z treścią planów podziału na poczet kosztów postępowania oraz należności poszczególnych wierzycieli egzekwujących. Zgodnie z pierwszym z planów podziału kwota 150.000 zł została przekazana: w kwocie 158,10 zł na poczet kosztów egzekucyjnych, w kwocie 43.146,41 zł na poczet zobowiązań podatkowych oraz w kwocie

106.695,49 zł na rzecz poszczególnych wierzycieli. Zgodnie z drugim z planów podziału kwota 200.216,97 zł została przekazana: w kwocie 32.289,16 zł na poczet kosztów egzekucyjnych, w kwocie 167.922,81 zł na rzecz poszczególnych wierzycieli.

Dowód: wyjaśnienia komornika z dnia 14.10.2014 roku (k. 134), dokumenty w aktach egzekucyjnych VI Km 1950/06 (w szczególności na kartach 74, 75, 82-85, 95-99, 128 wraz z kartą rozliczeniową), VI Km 4415/03 (k. 92), VI Km 4176/03 (k. 95-98, 103, 104, 106- 109, 121).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie częściowo zgodnych twierdzeń stron oraz na podstawie powołanych wyżej dokumentów, których żadna ze stron nie kwestionowała – również co do istnienia w oryginałach oraz co do ich treści. Ostatecznie również strona pozwana zaprzestała zaprzeczać faktom dotyczącym swojej wiedzy na temat wpłat do komornika dokonanych przez powódkę oraz rozdysponowania ich w postępowaniach egzekucyjnych zgodnie ze sporządzonymi planami podziału – wobec ujawnienia na rozprawie informacji pochodzących od komornika oraz dokumentów z akt egzekucyjnych wraz z dowodami doręczenia korespondencji pozwanej jako dłużnikowi.

Przesłuchanie świadków oraz stron było w niniejszej sprawie zbędne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych, które ostatecznie okazały się bezsporne. Sporna była w niniejszej sprawie ocena stanu faktycznego i ocena stanu prawnego zaistniałych zdarzeń. Wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia informacje dotyczące stanu faktycznego sprawy wynikały z częściowo z bezspornych twierdzeń stron oraz z treści powołanych w sprawie dokumentów. Dlatego też prowadzenie dalszych dowodów, a w tym dowodów z przesłuchania świadków oraz stron, zmierzałoby jedynie do przedłużenia postępowania, podobnie jak uwzględnianie nowych wniosków dowodowych, więc tego rodzaju wnioski dowodowe sąd oddalił stosując art. 227 kpc lub pominął zgodnie z art. 207 § 6 kpc. Należy zaznaczyć, że jeden z dokumentów złożony w odpisie na ostatniej rozprawie przez pozwanego, był już wcześniej złożony do akt. Tym bardziej więc zachowanie strony pozwanej na ostatniej rozprawie należało ocenić jako celowo nastawione na przedłużenie przebiegu rozprawy i całego postępowania.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie na podstawie przepisów dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia, tj. art. 405 i nast. kc. Jednocześnie, w ocenie sądu, roszczenia powódki wobec pozwanej nie uległy przedawnieniu.

Zgodnie z art. 405 kc „kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby , obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości” .

W niniejszym wypadku do przysporzenia korzyści majątkowej doszło poprzez zapłatę określonej wartości pieniężnej, wobec czego zwrot przysporzenia powinien nastąpić również w pieniądzu.

W kontekście zarzutu przedawnienia roszczenia, w ocenie sądu, relacja łącząca obie strony nie ma charakteru gospodarczego. Należy zwrócić uwagę, że po stronie powódki – Gminy K. – nie zachodziła nigdy podstawa do stosowania pojęcia działalności gospodarczej, nawet na tle zawartej z pozwaną umowy o przejęciu sieci kanalizacji, która stanowiła pierwotne źródło świadczenia powódki. Takiego charakteru w istocie nie miała również czynność pozwanej polegająca na przekazaniu sieci kanalizacji sanitarnych. Jak wskazano w samej umowie, czynność prawna powódki, polegająca na przejęciu sieci kanalizacji nakazana była powódcie przepisami ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 roku, nr 123, poz. 858). Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków należy do obowiązkowych zadań własnych gminy (art. 3 ust 1 w/w ustawy), a art. 31 ust 1- 3 w/w ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...) przyznaje osobie, która wybudowała określone urządzenia prawo do domagania się odpłatnego przejęcia ich przez gminę. Gmina więc ma ustawowo nałożony obowiązek występowania jako strona takiej umowy, a jej zawarcie nie sprawia, że czynność ta posiada cechy działalności gospodarczej. Można to wywieść również z orzeczeń sądów jakie zapadły na kanwie tego przepisu, np. w uzasadnieniu wyroku z dnia 20.01.2011 roku w sprawie I ACa 1059/10 (LEX nr 898631) Sąd Apelacyjny w Poznaniu stwierdził, że „ W sprawie o zawarcie przez gminę (przedsiębiorstwo wodociągowe lub kanalizacyjne) umowy o przejęcie sieci wodnej lub kanalizacyjnej zbudowanej przez innego inwestora sąd ustala wysokość ekwiwalentu

pieniężnego, uwzględniając wartość urządzeń oraz nakładów koniecznych w celu doprowadzenia jej do standardu technicznego umożliwiającego bezpieczną, trwałą i ekonomicznie uzasadnioną eksploatację” oraz „Gmina wypłaca z tytułu poniesionych przez te osoby koszty w wysokości równowartości tych nakładów. Wypłata równowartości tych kosztów nie mieści się jednak w definicji dostawy towarów ani świadczenia usług, zatem nie podlega ona opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. W rezultacie Gmina nie jest też podatnikiem z tego tytułu”. Nadto Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 31.01.2007 roku w sprawie II CNP 81/06 (publ. w OSNC 2007/12/188) stwierdził, że: „W sprawie o zawarcie przez gminę (przedsiębiorstwo wodociągowe lub kanalizacyjne) umowy o przejęcie sieci wodnej lub kanalizacyjnej zbudowanej przez innego inwestora sąd ustala wysokość ekwiwalentu pieniężnego, uwzględniając wartość urządzeń oraz nakładów koniecznych w celu doprowadzenia jej do standardu technicznego umożliwiającego bezpieczną, trwałą i ekonomicznie uzasadnioną eksploatację.” Wynika stąd, że po żadnej ze stron zawieranej umowy nie zachodzi zamiar osiągnięcia zysku gospodarczego. Nie ma mowy o wynagrodzeniu za wybudowane sieci, ale o ekwiwalencie pieniężnym opiewającym jedynie na wysokość nakładów (kosztów) poniesionych na wybudowanie urządzeń. Gmina bowiem wykonuje swój ustawowy obowiązek przejęcia sieci, a druga strona umowy otrzymuje jedynie ekwiwalent pieniężny sprowadzający się do zwrotu poniesionych kosztów. Jednocześnie gmina nie jest płatnikiem podatku VAT. Biorąc nadto pod uwagę charakter czynności przejęcia sieci kanalizacji przez gminę, wynika on wprost z ustawy, należy do działań własnych gminy oraz do zadań o charakterze użyteczności publicznej, czyli nie należy do sfery możliwości prowadzenia przez gminę działalności gospodarczej w rozumieniu art. 9 ust 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 roku, poz. 594 z późn. zm.).

Działalność gospodarcza zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 2.07.2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej powinna być nastawiona na zarobek (zysk) lub być prowadzona zawodowo w sposób zorganizowany i ciągły. Podstawą jej prowadzenia jest kalkulacja ekonomiczna opłacalności wraz z wolnością wyboru przedsiębiorcy, czy decyduje się na działalność w danej branży, czy też nie. Gminy natomiast, zgodnie z w/w ustawą o samorządzie gminnym oraz o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, mają narzucony obowiązek prowadzenia określonych rodzajów działalności o charakterze użyteczności publicznej, których celem nie jest osiągnięcie zysku gospodarczego, ale zapewnienie mieszkańcom gminy określonych świadczeń. Wobec braku podstawowych cech w postaci nastawienia na zysk oraz braku wolności wyboru przedmiotu działalności, nie można uznać, że w tych sferach gminy prowadzą działalność gospodarczą jako przedsiębiorcy. Z uwagi nadto na charakter świadczenia pieniężnego należnego drugiej stronie umowy, tj. wyłącznie jego ekwiwalentności w zakresie poniesionych kosztów – również brak podstaw do przyjęcia, że czynność ta ma charakter zarobkowy lub zawodowy.

W konsekwencji termin przedawnienia roszczeń powódki o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia od pozwanej w wyniku zdarzeń opisanych w pozwie, zgodnie z art. 118 kc, wynosi 10 lat. Pozwana stała się bezpodstawnie wzbogacona kosztem powódki we wrześniu i październiku 2008 roku (tj. w chwilę realizacji przez komornika ustalonych planów podziału), wobec czego 10 letni termin przedawnienia roszczeń jeszcze nie minął.

Bezpodstawne wzbogacenie pozwanej kosztem powódki polega na tym, że w wyniku wpłaty przez powódkę kwot: 150.000 zł oraz 200.216,97 zł tytułem zajętej wierzytelności na rachunek komornika prowadzącego postępowania egzekucyjne przeciwko pozwanej, a następnie rozliczeniu tych kwot i wypłaceniu ich zgodnie z ustalonymi planami podziału na poczet kosztów egzekucyjnych oraz na poczet należności egzekwowanych przez poszczególnych wierzycieli, pozwana została zwolniona w tej części ze swoich zobowiązań. W majątku pozwanej nastąpiło więc zmniejszenie jej pasywów w wysokości kwot uiszczonych przez powódkę na rachunek komornika. To wzbogacenie ma trwały charakter, tj. do chwili obecnej pozwana nadal jest w ten sposób wzbogacona. Powódka nie domaga się stricte zwrotu zrealizowanego nienależnie świadczenia od komornika ani od wierzycieli pozwanej, ale zwrotu bezpodstawnie uzyskanych w wyniku tego działania przez pozwaną korzyści kosztem majątku powódki.

Brak podstawy prawnej ubytku w majątku powódki na rzecz zmniejszenia pasywów pozwanej wynika stąd, że powódka spełniła w ten sposób świadczenie, do którego tak naprawdę nie była zobowiązana, ani wobec pozwanej, ani wobec jej wierzycieli, czy też wobec komornika.

Źródłem świadczenia, z którego rzeczywiście wynikał pieniężny dług powódki była umowa z dnia 21.05.2008 roku o przejęciu sieci kanalizacji sanitarnej. Zgodnie z tą umową pierwotnym wierzycielem była pozwana. Jak rozstrzygnął Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie XII C 1099/09, na podstawie ważnej umowy przelewu wierzytelności przyszłej, powódka swoje zobowiązanie powinna spełnić do rąk nabywcy wierzytelności. O przelewie wierzytelności powódka dowiedziała się jeszcze przed jej zajęciem przez komornika sądowego prowadzącego egzekucję przeciwko pozwanej. Pomimo tego powódka spełniła świadczenie do rąk komornika realizując przymus wynikający z zajęcia wierzytelności, a sąd w sprawie XII C 1099/09 uznał, że czynność ta nie zwolniła powódki od obowiązku świadczenia na rzecz nabywcy wierzytelności. Tym samym, wobec dalszego istnienia po stronie powódki długu wobec nabywcy wierzytelności, pomimo uiszczenia przedmiotowych należności do rąk komornika, powódka stała się bezpodstawnie pozbawiona majątku w wysokości dochodzonych roszczeń. Tym bardziej, że z okoliczności sprawy wynika, że powódka spełniła świadczenie również na rzecz nabywcy wierzytelności. Korzyść majątkową z zaistniałej sytuacji poniosła pozwana.

W ocenie sądu niesłuszne są twierdzenia pozwanej, że w niniejszej sprawie należy stosować art. 411 pkt 1 kc o braku możliwości żądania zwrotu świadczenia z uwagi na to, że powódka miała wiedzę, że nie była do świadczenia zobowiązana. Po pierwsze powódka w niniejszej sprawie nie domaga się wprost zwrotu nienależnego świadczenia. Nadto w ocenie sądu w okolicznościach niniejszej sprawy można przyjąć, że powódka spełniła świadczenie w celu uniknięcia przymusu. Oceniając bowiem sprawę w kontekście art. 410 § 1 i 2 kc należy wskazać, że świadczenie powódki było nienależne, gdyż powódka spełniając je nie była zobowiązana względem osoby, której świadczyła, a podstawa świadczenia względem pozwanej odpadła na skutek przelewu wierzytelności. Art. 411 pkt 1-4 wskazuje sytuację, w których nie można żądać zwrotu świadczenia spełnionego nienależnie. I tutaj pozwana powołuje się na wiedzę powódki o tym, że nie była do świadczenia zobowiązana, a spełniła je bez zastrzeżenia zwrotu, więc działała w złej wierze. Okoliczność, że powódka wiedziała o przelewie wierzytelności jest w ocenie sądu bezsporna. Z dokumentów przedstawionych w sprawie wynika, że powódka posiadała wiedzę o przelewie wierzytelności jeszcze przed jej zajęciem, a nadto przy wykonywaniu czynności korzystała z fachowej pomocy radcy prawnego. Generalnie całość sytuacji i skutków zajęcia powódka oceniła odmiennie, niż uczynił to następnie sąd w sprawie XII C 1099/09. Niewątpliwie jednak powódka miała wątpliwości komu zobowiązana jest świadczyć, o czym informowała komornika. Jednocześnie, jak wynika z dołączonej korespondencji, powódka była wzywana do zapłaty przez nabywcę wierzytelności oraz informowana przez ten podmiot o bezskuteczności zajęcia wierzytelności (treść pisma k. 16). Z tego pisma wynika świadomość nabywcy wierzytelności o jej zajęciu. Wiedzę o zajęciu wierzytelności oraz o wpłatach powódki posiadał od początku pozwany jako dłużnik w postępowaniu egzekucyjnym, ale i nabywca wierzytelności z uwagi na powiązania osobowe w zarządach obu tych podmiotów. Komornik zawiadamiał bowiem dłużnika o dokonywanych czynnościach. Z akt postępowania egzekucyjnych nie wynika, aby pozwana jako dłużnik domagała się od komornika zwolnienia zajętej wierzytelności spod egzekucji, zaskarżyła jakąkolwiek czynność komornika lub aby domagała się zawiadomienia nabywcy wierzytelności jako osoby trzeciej o naruszeniu jej praw. Nabywca wierzytelności nie wytoczył powództwa przeciwegzekucyjnego o zwolnienie spod zajęcia przedmiotowej wierzytelności. Pozwana jako dłużnik zaakceptowała fakt rozdysponowania środków wpłaconych przez powódkę zgodnie z planami podziału sporządzonymi przez komornika. Miała więc pełną świadomość, że na skutek uzyskania od powódki świadczenia pieniężnego bez żadnej podstawy prawnej, zwalniana jest z części swoich pasywów. Powódka natomiast, przed uiszczeniem sum wynikających z zajętej wierzytelności, informowała komornika pismem z dnia 16.06.2008 roku, o tym, że wierzytelność została przelana na inny podmiot oraz że zachodzą wątpliwości komu należy ją wypłacić (k. 14). Postąpiła więc zgodnie z art. 896 § 2 pkt 1 i 2 kpc. W odpowiedzi na to, nie uzyskała zwolnienia zajętej wierzytelności spod egzekucji, ani pouczenia o prawie złożenia świadczenia do depozytu sądowego, a jedynie pismo od wierzyciela, który nie wyraził zgody na zwolnienie wierzytelności spod zajęcia, ale tym bardziej domagał się realizacji świadczenia wskazując nadto na możliwość przymusowego doprowadzenia do zaspokojenia się z tej wierzytelności w drodze kolejnego procesu cywilnego w trybie art. 527 kc (k. 15). W ocenie sądu wszystkie powyższe okoliczności wskazują na to, że powódka spełniła świadczenie w celu uniknięcia przymusu, a w zasadzie znajdując się w warunkach przymusu, na których zaistnienie nie miała wpływu jak również samodzielnie nie mogła podjąć decyzji o zwolnieniu zajętej wierzytelności spod egzekucji. Pomimo wiedzy o przelewie wierzytelności, powódka nie działała w złej wierze, ale pozostawała w przekonaniu, że uiszczając należności w postępowaniu egzekucyjnym zwalnia się

ze swojego obowiązku świadczenia wobec podmiotu uprawnionego do jego odbioru. W tym przekonaniu utwierdziła powódkę pozwana, która jako dłużnik w postępowaniu egzekucyjnym, nie zaskarżyła czynności komornika, akceptując fakt zaspokajania jej wierzycieli ze świadczenia nienależnego, tj. z wierzytelności która jej nie przysługuje. Nabywca wierzytelności również nie domagał się zwolnienia jej spod zajęcia, ani nie wytoczył powództwa przeciwegzekucyjnego w trybie art. 841 § 1 kpc. O tym, że działanie to okazało się nieskuteczne dla zwolnienia się z obowiązku świadczenia na rzecz nabywcy wierzytelności rozstrzygnął ostatecznie Sąd Okręgowy w Poznaniu w wyroku z dnia 19.04.2011 roku w sprawie XII C 1099/09.

Biorąc powyższe pod uwagę sąd uznał, że argumenty pozwanej o przedawnieniu roszczenia powódki oraz o braku uprawnienia do dochodzenia roszczenia o zwrot bezpodstawnie uzyskanego przez pozwaną wzbogacenia kosztem majątku powódki, są bezzasadne. Jednocześnie sąd uznał, że powódka wykazała swoje roszczenie zarówno co do zasady jak i wysokości, i uwzględnił powództwo, oddalając je jedynie w zakresie części roszczeń o odsetki.

Odsetki ustawowe należą się, zgodnie z art. 481 § 1 i 2 kc, od momentu, kiedy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. W niniejszej sprawie z uwagi na brak podstawy prawnej świadczenia spełnionego przez powódkę termin zapłaty świadczenia od pozwanej nie był oznaczony, ani nie wynikał z właściwości zobowiązania. Obowiązek świadczenia pozwanej należał więc do bezterminowych. To, że powódka mogła domagać się świadczenia od pozwanej już bezpośrednio po swojej wpłacie, nie zmienia faktu, że dopóki powódka nie wezwała pozwanej do zapłaty, nie można uznać, że pozwana znalazła się w opóźnieniu. Zasada ta wynika z art. 455 kc. Świadczenie pozwanej powinno więc nastąpić niezwłocznie po wezwaniu przez powódkę. Powódka nie dołączyła do pozwu żadnych dokumentów, z których wynikałoby, że przed wytoczeniem powództwa wezwała pozwaną do zapłaty dochodzonych kwot. Wobec czego za moment wezwania do zapłaty sąd uznał dzień doręczenia pozwu, tj. 7.04.2014 roku (k. 36). Pozwana znalazła się więc w opóźnieniu od dnia następnego, skoro nie uiszczyła należności niezwłocznie po wezwaniu. Sąd oddalił więc roszczenie powódki o odsetki za opóźnienie za okres wcześniejszy.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 – 3 kpc i § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. nr 163, poz.1349 z późn. zm.) uznając, iż powódka wygrała proces i obciążając całością kosztów postępowania pozwaną jako przegrywającą. Na koszty postępowania złożyły się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 17.511,00 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7217 zł.

SSO K. Krzymkowska